

א) ז"ל ששמעיה אחי ועמי' (מאשפות יריס אביון (מהלס קי) ממרגמיין מנקלנחא מריס משוכא כך פריש"י בע"ז כח. ד"ה ינקרא וכ"כ רש"י ב"ק כא. ד"ה אקילקלמחא) א) ברטת דף נא: טוסה דף נ. (מספסתא דברכות פ"ה ה"ה) ד' ג"ז שס כטויה ונחיס דף לא, (ס) ברכות דף נב. עירובין דף ו. יבמות דף יד. ב"מ דף נט: חולין דף נח, (א) ס"א ירקות וזרות, (א) בר"ק לתא, (ח) ז"ל (בר"ק) ט) בע"ז: הוא יושב, (א) כס"א טוסף: אה, (ד) נ"ט, (א) נבמדבר כח, (א) דף יג: א, (א) ז"ל משגיחין, (א) ז"ל נקמן ע"ה, (א) ש"ך לעל, (א) ש"ך לעל, (א) ב"מ נט: א, (א) ז"ל שמיס, (א) ז"ל

מוסף רש"י

מברך על היום. בקידוש שנתו וימים טובים (ברכות נא:) כשמקדש בערבי שנתו. קידוש היום תחילה ואחר כך ברכת היום (סוכה יג:) שהיום גורם ליום שיבא. סת זה לא חל אלא בשביל שם לקידוש (ברכות שם) ששם לא מפי קידוש לא היה זמן ליום לפני סעודה (סוכה יג:) וכבר קידוש היום. משקלו עליו או מלמח משקלו ויעדין יין לא בא. לשלחן, וכס שקודם לכניסה כן קודם ללביה (ברכות שם) כלומר ועוד טעם אחר, שקדם היום מאליו משחשיכה ועדין יין לא בא לפניו (סוכה שם). שהיון גורם לקידוש שהיאמר. ששם אין יין לא משקלו והמקדש על הפת גם הוא נתקנס יין וברכת הפת קודמת (ברכות שם) וכע"ז נוסחא (פסג) לן במסכת זמנים (פסג) מהאי קרא דכתיב במוסף על מלמד עולת הבקר אשר לעולת התמיד מפעו את אלה, מלמד משמע לאחר שסקרנבס התמיד קרינו המוספין, וקא דרשינן אשר לעולת התמיד קרא יתירה למילף דבשביל שהיא תמיד הקדימה הכתוב, ומלמד אהה למד לכל התמידין (ברכות שם). דהא נפיק ב"ב קרי. בעירובין פ"ק (א) ילצה בת קול ותמרה הלכה כבית הלל (יבמות יד. וחולין מד.) והורוסת. מני ירקות היבב מבושם יחד ושמו מרומם בלשון ארמי (הרפוד עמי' ו).

מוסף תוספות

א. שפסק כותיה. מוק' חולין מה. ב. דמעיקרא מספקא לן מושים. שס. ג. שבא להלוק על דבר תורה דכתיב אחרי רבים להטות. מוק' ב"מ נט. ד. דאנ נמי לא קימרי לן כ"ד. ילצה בת קול ותמרה חולין מה. ה. מ"א. ו. דאמרי תורה לא בשמים כבר ניתנה לנו תורה מטיני. מוק' ב"מ שס. ו. ודכתיב קפא. מוק' ר"ס. ז. ודכתיב גורא. אמרין בגמ' (לקמן קטו.) מוק' ר"פ.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קיד.

**עין משפט
גון מצוה**

עד א מהלכא פ"ח מהלכות מנה הלכה א סגן עשין מה טוש"ע א"ח סי' מעב ספיקא א: עה ב מ"י פ"ח מהל' סגן שנת הלכה ז סגן עשין כט טוש"ע א"ח סי' רעא ספיקא י: עו ג מ"י פ"ח מהל' מנה הלכה א סגן עשין מא טוש"ע א"ח סי' מעב ספיקא ד: עו ד מ"י פ"ח מהל' מנה הלכה א: עה ה מ"י פ"ח מהל' מנה הלכה א:

הגהות הב"ח

(א) גמרא לאגדתא הוא ומקני:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
א) תוס' ד"ה א"ע"פ שאין חרומת מצוה וכו' וי"ל דכיון דכל עיקר מרור וכו'. כ"כ עיין מהרי"מ ב"ב"י חמה על מירושלם שאינו מספיק לראש"י דש"ל חרומת מצוה זכר לביע. ולפני"ד נראה כמיר דבמות הדוס' בזה ג"כ כה"ר' דכיון דמצינן בעלמא הוא ואינו אכילה אינו מנטול ונמי"ש תוס' נמי מנמחות דף כ"ב ע"ב ד"ה מהל' וכו' וכו' ק"ל לאכ"ל א"ש בלחון שמירון הוס' וה"ר' בזה שפה אחת ודברים אחדים הם והללג"ד כתבנו ודוק ועיין דר"ח חלק ג' דפוס פיודלא סי' תקמ"ד שכתב מעין דברי אלה:

רבינו חננאל

וסימך שמוני אחי ועמי (אזהבוכר בן אחא הוא בעל השמיעה. מאן דאכל אילתא טשי בעלייתא. כלומר, מי שמנהגו לקנות בשר שומן באשראי ואוכל, מתחבא בעליות שלא יבוא הקצב ויאמר לו איני מניחך עד שתתן לי דמי הבשר. אבל מי שמנהגו לאכול ירקות שרה. יושב על השוק שבאשפה ואינו חושש, שאין מן שנושה בו. **מתנג'** מנוה לו כוס ראשון ב"ש אומי מברך על היום וכו' ובי"ה אומי מברך על היום ואחר כך מברך על היום. ת"ד דברים שבין ב"ש ובי"ה בסעודה, ב"ה אומר מברך על היום ואחר כך מברך על היום. שהיון גורם לקידוש שתאמר. ד"א ברכת היום תדירה ברכת היום אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. והלכתא כב"ה, ואסיקנא דר' יהושע היא דאמר מברך על היום וברך ב"ה. הוא דאמר הכא הלכה כב"ה. הביאו לפניו מטבל בחזרת. פ"י, הביאו לפניו השלחן מטבל החזרת בחרוסת ומברך בורא פרי האדמה. ומפסיק עד שמגיע לפרפרת הפת, והיא עת אכילת המצה. הביאו לפניו מצה וחזרת וחורוס.

(א) נראה דל"ר י' יתק אמר ששמע"מ בן אחא הוא בעל המעשה.

ואין מיסב בסעודת מצוה. היינו סעודת מילה דלאמר במדרש לניחול מדינה של גיהנס וסעודת ישראלין בת"ח ונת כהן לכהן ודוקא שיש שם בני אדם מהוגנין כדאמרין בזה בורר (ספאדרין דף כג.) נקיי הדעת שצירושלים לא היו מסובין בסעודה אלא כן יודעין מי מיסב עמהם:

צריך לנהוג בו כבוד. בשלל למד ממנו דלמד ממנו אמרין (אבות פ"ו) צדוד (עשאו) [קראו] רבו אלוהו אע"פ שלא למד אלא שני דברים מאחיתופל:

דאמר אין משגיחין בבת קור. וא"ת מאי שנא דק"ל כנת קול דב"ה ולא ק"ל (א) כב"ק א" דרבי אליעזר וי"ל דהכא ב"ה הוו רובא אלא דב"ש מחדדי טפי אכל התם דב"ק היה כנגד רביס' לא ק"ל הכי ונת קול לא יתנה אלא לכדודו כדאמרין התם מן השמים יוכיחו וא"ת א"כ היכי קאמר רבי יהושע היא הא רבי יהושע קאי אנת קול דר"א וי"ל מדקאמר אין משגיחין ב"ש משום דלא (א) (מן השמים) היא (א) משמע דכלל דוכתא לית לן למיזל בתר בת קול:

הביאו לפניו. פ"י רש"י ירקות. ואין נראה מדלל קמני כהדיא הביאו לפניו חזרת כדקמני בסמוך הביאו לפניו מנה ונראה כפי ר"ת הביאו לפניו שלחן שהרי אין מציאין השלחן עד אחר קידוש ועל השלחן מונח החזרת:

מטבל בחזרת. כלומר אוכל החזרת צטייול כמו השמש מטבל צבני מעים וכן מטבל צירקות וצקרא נמי משמע הכי כי מקרי צפון עיניך (ירמיה ד) שמנחת הפוך צעניס ופי' רש"י (ד) דהאי ציבול לאו בחרוסת דהא אכתי לא צל כדקמני סיפא הביאו לפניו מנה וחזרת ומרוסת ואין זה ראה דהא קמני כהא חזרת ומניא נמי צסיפא ועוד דחזרת צריך להטיל בחרוסת משום קפא ומייה היכא שהטיבול ראשון הוא צשאר ירקות' א' אין צריך לטבול בחרוסת אלא או בחומץ או צמים ומלח כמו שהיה נוהג ר"מ דהא אמר בגמרא דחרומת משום קפא וליכא קפא אלא צמרור וכ"ש לר"א בר דרוק דקאמר מנה זכר לטיט דלא שייך אלא צמרור לזכר דוימרו את חייסם בחומר (שמות א) ועוד דלא שייך מנה שטיבול ראשון אינו אלא להיכירא ודלא כה"ר יוסף שעשה צסדרו וטיבול בחרוסת וכן רבינו שלמה צסדרו וה"ר שמועיה: **עד שמגיע לפרפרת הפת.** פרפרת קרי המרור שאוכל אחר המנה ופרפרת כלומר ממשכת המאכל כמו פרפראות לחממה (אבות פ"ג מ"ח) שהירקות ממשכות הלצ למאכל ומדקרי למרור פרפרת הפת רמו צמסנה דמנה קודמת למרור כדאמר בגמרא:

הביאו לפניו מצוה. לפי שעקרו השלחן לפני מי שאומר הגדה ועושה הסדר קמני הביאו לפניו מנה ועקירת שלחן היא כדי שישאל הכן ואצוי עונה לו עדיין יציאו שלחן לעשות טיבול שני והצן ישאל למה אנו מטבילין שתי פעמים ומיד כשעוקרין מחזירין לפניו והמנה והמרור עליו שהרי צריך לומר בהגדה מנה זו מרור זה וכדאמר (לעיל ו.) ולקמן דף קטו:) לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה: **אע"פ שאין חרומת מצוה.** ואם תאמר אמאי לא אתי חרוסת לרשות ומטבל חזרת דמנח' א' וי"ל דכיון דכל עיקר מרור לא ניתקו רק צטיבול בחרוסת משום קפא לא מקרי ציטול צכ:

ואת **הביאו לפניו מצוה.** רבי יצחק בן אחא דשמעתא הוא רבי יצחק בן פנחס דאגדתא (א) וסימך (א) (שמעו נא אחיי ורעיי) אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משמיה דר' יהודה בר' אילעי אכול בצל ושב בצל ולא תיכול אוזיון ותרגולין ויהא לך רודף עלך פחות ממיכלך וממשותך ותוסיף על דירתך כי אחא עולא אמר מתלא מתלין במערבא דאביל אליתא משי בעלייתא דאביל קקולי אקיקלי דמתא שכיב: **מתנג' מוזגו לו כוס ראשון ב"ש אומרים** מברך על היום ואחר כך מברך על היום וב"ה אומרים מברך על היום ואחר כך מברך על היום: **מברך על היום: גמ'** ת"ר דברים שבין ב"ש וב"ה במעודה ב"ש אומרים מברך על היום ואח"כ מברך על היום מפני שהיום גורם לייין שיבא וכבר קידש היום ועדיין יין לא בא וב"ה אומרים מברך על היום ואח"כ מברך על היום מפני שהיון גורם לקידוש שתאמר דבר אחר ברכת היום תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם והילכתא כדברי ב"ה מאי ד"א וב"ה התם תרתי והכא חדא הכא נמי תרתי נינהו תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה פשיטא דהא נפיק בת קול איבעית אימא קודם בת קול ואי בעית אימא לאחר בת קול ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול: **מתנג' הביאו לפניו מטבל בחזרת** עד שמגיע לפרפרת הפת הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת ושני תבשילין אע"פ שאין חרוסת מצוה יר"א (א) (בן) צדוק אומר מצוה יובמקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח: **גמ'** אמר

רבי יצחק ב"ר אחא דשמעתא. רבי יצחק ב"ר יצחק בן פנחס הוא: שמעו נא אחיי. דשמעתא בן אחא: ולכך רודף עליך. מתאווה לאכול כל שעה שהורגלת: קקולי ירקות: אקיקלי דמסא. על אשפות העיר מקום שאחר בני העיר יושצין

הואיל (ט) ואין תוצעין לו כלום: **מתנג' מברך על היין.** וה"ה למקדש על הפת: **גמ'** שהיון גורם לקידוש שטיאמר. שאם אין לו יין או פת אינו מקדש: **מתנג' הביאו לפניו ירקות:** מטבל בחזרת. זהו לשון הגמרא כדמניא לעיל (דף ק:) השמש מטבל צבני מעיים לפי שכל מאכלם ע"י ציבול: **מטבל בחזרת.** כלומר אם אין שם ירק אחר מטבל החזרת בחרוסת ואוכל: **עד שמגיע לפרפרת הפת.** קודם שגיע לזותה חזרת שהוא אוכל אחר המנה שהוא מברך עליה על אכילת מרור. וטיבול ראשון כדי שיכיר מניוק וישאל לפי שאין רגילין בני אדם לאכול ירק קודם סעודה: **הביאו לפניו.** אחר אותו ציבול: **מנה מרור וחרוסת ושני תבשילין ואף על פי שאין החרוסת מנה.** ולקמיה [קטו.] פריך הואיל ולאו מנהו אמאי מיימי לה: **גמ'** זאת

רשב"ם

רבי יצחק ב"ר אחא דשמעתא. מילתא צבנפי נפשה היא. כל רבי יצחק סתם הנזכר צשמעתא הוא רבי יצחק ב"ר אחא רבי יצחק סתם צאגדתא הוא רבי יצחק בן פנחס: **שמעו נא אחיי.** דשמעתא בן אחא: **אכול בצל ושז בצל.** אכול בצל או ירקות ומשז בצל ציפק ואל תיטקך למרור ציפק: **ולכך רודף עליך.** ומתאווה לאכול כל שעה שהורגלת: **דאכיל אליסא.** אליה כלומר צשר שמן תמיד: **טשי צעיליסא.** כשצאין לתוצעו הקפוטויה הוא נקטר שאין צדור מה לפרוע: **קקולי ירקות:** אקיקלי

דמסא. על אשפות (הנהר) [העיר] מקום שאחר בני העיר יושצין הוא יושז ואין תוצעין לו כלום: **מתנג' על היין.** והוא הדין למקדש על הפת. וטעמא מפרש בגמרא: **גמ'** דברים שצין צים שמאי וכו' **בסעודה.** הכא לא חשיב אלא חדא מפלוגמטייהו אכל צמים' צרכות (דף נא:) איכא טובא: **גורם ליון שיבא.** קודם סעודה: **וכבר קידש היום.** טעם אחר נותן לדבריו דמסקיבלו עליו) מיילתא הכוכבים קידש היום ועדיין לא צל יין לשלחן וכסם שקודם לכניסה כן קודם לצרכה: **שהיון גורם לקידוש שטיאמר.** שאם אין לו יין או פת אינו מקדש והמקדש על הפת כמקדש על היין וברכת הפת קודם: **סדיר קודם.** צמים' זמנים' נפקא לן מהאי קרא דכתיב צמוספין' מלמד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד מלמד משמע לאחר שהקרבת התמיד תקריב המוספין וקא דרשינן אשר לעולת התמיד קרא יתירא הוא אתא למילף דבשביל שהוא תדיר הקדימו הכתוב ומכאן אתה דן לכל התדירין: **דהא נפקא צ"ק.** צמסכת עירובין צפ"ק: **ור' יהושע היא.** צב"מ צפרק הזהב' גצי תנור שחתכו חוליות עמד ר' יהושע ואמר אין משתמשינן צב"ק והלכך לדידיה הוצרך לומר צו הילכתא כצ"ה צבשאר מחלוקת דצ"ש וצ"ה שלא הוקצע צפירוש הלכה כצ"ה ס"ל שהרואה לעשות כצדרי צ"ש עושה וכצדרי צ"ה עושה כדמניא באלו טריפות (חולין מד.) ומוקמין לה אליבא דר' יהושע: **מתנג' הביאו לפניו.** הירקות אחר שצריך על היין: **מטבל בחזרת.** זהו לשון הגמרא כדמניא לעיל (דף ק:) השמש מטבל צבני מעיים לפי שכל מאכלם על ידי ציבול. והאי ציבול לאו בחרוסת על פי שם ירק אחר מטבל בחזרת ואוכל: **עד שמגיע לפרפרת הפת.** קודם שגיע לזותה חזרת שהוא אוכל אחר מנה שהוא מברך על אכילת מרור כדכתיב על מנות ומרויס (צמדנר ט) צתחלה מנה ואח"כ מרור. וטיבול ראשון זה כדי שיכיר מניוק וישאל לפי שאין בני אדם רגילין לאכול ירק קודם סעודה: **הביאו לפניו.** אחר אותו ציבול: **מנה וחזרת וצ' תבשילין אע"פ שאין חרוסת מנה.** ובגמרא (א) פריך הואיל ולאו מנהו למה מיימי לה: **שני תבשילין.** בגמרא [ע"פ] מפרש כנגד מי: **גמ'**

א [נמי פ"ב מהל' שופר
הל' ד' ופ"ב מהל' מגילה
ה'ה"ה טו"ע א"ח"ס פ"ט
ט"ע ד' וס"י טע"ה ט"ז
וק"י תקפ"ט פ"ה ח' וס"י
תל"ט ט"ז ג'
ב [טו"ע א"ח"ס ס"י טע"ה
טע"ז ו']

רבינו הגאון

אמר ר"ל זאת אומרת מצות צריכות כוונה, דכין דהאי חזרת לאו בעידן חיובא דמרור אכיל ליה, [ב]בורא פרי האדמה אכיל אוי ליה, לפיכך בעי טיבול אחרינא דלא איכוון בקמייתא, ואקשינן דילמא מצות צריכות כוונה, ואמאי מביילין תרי זמני כי הוי דתהוי הכירא לתינוקות וישאלו אמאי מביילין תרי זמני, ואסיקנא אפי' במרור לחודיה בעינן תרי טבולי, כי היכא דלהוי הכירא לתינוקות, ולא משמע דמצות צריכות כונה, ועוד תניא אכלן דמאי או חצאין או אכלן בלא כונה יצא ובלבד שלא ישעה באכילתו (נתן) [ליתן] חצאין בין אכילה ופירקין תניא היא דתניא ר' יוסי אומר אפי' שטבל בחזרת מצוה להביא לפניו מצה וחזרת חרוסת ושני תבשילין, לאו מכלל דר' יוסי סבר מצות צריכות כונה, ודרישן דלמא ר' יוסי נמי צריך תרי טבולי כי היכי דלהוי הכירא לתינוקות, ואמרינן (אף כאן) [אם כן] אמאי קתני מצוה, אלא משום דסבר מצות צריכות כונה, מאי שני תבשילין, אמר רב הונא אפי' סלקא וארוזא, אמר רב אשימ' מרקא אורז מבושיל דלית הלכתא כר' יוחנן בן נורי דאמר אורז מין דגן הוא, חזקה אמר אפי' דג וביצה, רב יוסף אמר שני מיני בשר, אחד זכר אילצילי ואחד זכר לחגיגה מבושיל, רבינא אמר אפי' גרמא ובישולא הן שני תבשילין, אסיקנא היכא דאיכא שאר ירק מברך אשאר ירקי בורא פרי האדמה ואכיל, וכי מטי לאכילת מרור מברך על אכילת מרור ואכיל ליה, היכא דלית ליה אלא חזרת בלבד היכי עבדי.

א) י"ל אחד זכר וכל לפסח ואחד מבושיל זכר ולמנוח כ"ל וכן כתב הרשב"ם והסו"מ משמו כהן.

זאת אומרת מצות צריכות כוונה. ריש לקיש סבר דמתני' סתמא קתני ומיירי אפי' יכול למצוא שאר ירקות אין לו לטרוח אחר שאר ירקות אלא עושה שני טבולין במרור והיינו משום דמצות צריכות כוונה וכיון דלא צעדין כו' וצבורא פרי האדמה הוא דאכיל ליה כלומר שלא צריך על אכילת דוקא כלומר ודאי לא איכוון למרור דאין מנזה אלא עד טיבול שני אחר מנזה הלכך בעי למתיר וטבולי פי' ולצורך על אכילת מרור ולא נקט וצרכי משום דרב חסדא אית ליה צעדין דמזכך על אכילת מרור צעדין ראשון והא דקאמר וצבורא פרי האדמה אכיל ליה היינו כלומר שאינו אוכל לשם אכילת מרור אלא אכלו לנאת צבורא פרי האדמה דאי סלקא דעתך לא צניי כוונה אם כן יאל חזבת מרור צעדין ראשון אע"ג דאכלו לפני מנזה ומכניז על מנז' ומרורים לא הוא עיכובא אמאי צעדין ראשון וטבולי כוונה הוה ליה לנאיהו שאר ירקות משום היכירא צעדין ראשון ואחר מנזה צעדין שני יאל מרור^א והגמרא דמי דלעולם אין צריכות כוונה ומהדרין שאר ירקי משום היכירא וכדי לאכול מרור אחר המנזה ומתניתין קמ"ל היכא דליכא שאר ירקי דאפי' במרור צעדין תרי טבולי כדי לאכול מרור כמנזותו ומשום היכירא ולא אמרי' שלא יאל מרור עד לבסוף ולא נחוש להיכירא^ב: **אכילן דמאי יצא**. אכל ודאי לא יאל אע"ג דמנעש ירק דרצנן כדאמרין גבי מנזה בכל שעה (לעיל דף נ"ה): אכל לא בטבל ומוקי לה בטבל טבול מדרצנן ואיתקש מרור למנזה וצדמאי יאל נמי במנזה משום דאי צניי מפקיר נכסיה וחזי ליה וטעמא דהחמירו בודאי דרצנן דטבל דלורייתא מפיק התם (לעיל דף נ"ה): מלא תאכל עליו חמץ יאל זה שאיכורו משום כל תאכל טבל ואיתקש מנזה לחמץ: **אכילו בלא מתכוין יצא**. קשיא לריש לקיש ואע"ג דריש לקיש דייק ממתניתין ע"כ מתניתין לא איירי בכל ענין אלא דליכא שאר ירקות וקא משני תנאי היא וכיון דליכא מנז' דסבר כריש לקיש דייק שפיר ריש לקיש ממתניתין דצריכות כוונה כי מסתמא איירי בכל ענין אפי' איכא שאר ירקות: **סירקא** וארוזא. וכ"ש שני מיני בשר: **לית דחש זה דר' יוחנן בן נורי**. וטעמא דאינו צל לדי חיימון אלא לדי קרחון צפ' כל שעה (לעיל דף נ"ה): **שני מיני בשר**. פירוש ר"ח זלי זכר לפסח ומבושיל זכר לחגיגה ולא נהירא דקיימא לן כבן תימא (לעיל דף ע"ב). דאין חגיגה נאכלת אלא ללי דמתניתין^א אחיה כותיה לכן נראה דתרווייהו מבושלין וכן משמע לשון תבשילין: **אחד זכר אפסח ואחד לחגיגה**. כשחל י"ד להיות בשבת אין צריך רק ביטול אחד^ב דחגיגת י"ד אינה דוחה את השבת^ג ומינה אומר ר"י דמ"מ אין לחלק דדמי לחובה אם היינו מניחים מלעשות שני תבשילין^ד וגם יש לחוש שמא לא יעשו בשאר פסחים ואין שום חשש אם אנו עושין אע"ג דלא צריך דליכא למיחש שמא יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד עשינו זכר לחגיגה בשבת והשתא נמי נקריצה בשבת דהקריבה מסורה לזריזין וכשיבנה משה ויהרין יהא עמנו וליכא למיטעי אף הלא להניח מלעשות שני תבשילין אין מזהירין אותו: **אמר רב הונא מברך בו**. רב הונא סבר כריש לקיש דבעי כוונה ואפי' אית ליה שאר ירקות עבדי במרור שני טבולי מתקוף

אמר ר"ל זאת אומרת^א מצות צריכות כוונה כיון דלא בעידן חיובא דמרור הוא דאכיל ליה בבורא פה"א הוא דאכיל ליה ודילמא לא איכוון למרור הלכך בעי למתיר לאטבולי לשם מרור דאי סלקא דעתך מצוה לא בעיא כוונה למה לך תרי טבולי והא טביל ליה חדא זימנא ממאי דילמא לעולם^ב מצות אין צריכות כוונה ודקאמרת תרי טבולי למה לי כי היכי דליהוי היכירא לתינוקות וכי תימא א"כ לישמעין שאר ירקות אי אשמעינן שאר ירקות הוא דבעינן תרי טבולי אבל חזרת לחודא לא בעי תרי טבולי קמשמע לן דאפי' חזרת בעינן תרי טבולי כי היכי דליהוי ביה היכירא לתינוקות ועוד תניא אכלן דמאי יצא אכלן בלא מתכוין יצא אכלן לחצאין יצא ובלבד שלא יהא בין אכילה לחיברתה יותר מכדי אכילת פרס תנאי היא דתניא רבי יוסי אומר אע"פ שמיבל בחזרת מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת ושני תבשילין ואכתי ממאי דילמא קסבר רבי יוסי מצות אין צריכות כוונה והאי דבעינן תרי טבולי כי היכי דתיהוי היכירא לתינוקות א"כ מאי מצוה מאי שני תבשילין אמר רב הונא סילקא וארוזא רבא הוה מיהדר אסילקא וארוזא הואיל ונפיק מפומיה דרב הונא אמר רב אשי שמע מינה^א דרב הונא לית דחייש להא דרבי יוחנן בן נורי דתניא רבי יוחנן בן נורי אומר^ב אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת ואדם יצא בו ידי חובתו בפסח חזקה אמר אפי' דג וביצה שעליו רב יוסף אמר צריך שני מיני בשר אחד זכר לפסח וא' זכר לחגיגה רבינא אמר אפילו גרמא ובישולא פשיטא היכא דאיכא שאר ירקות מברך אשאר ירקות בורא פרי האדמה ואכיל והדר מברך על אכילת מרור ואכיל היכא דליכא אלא חסא מאי אמר רב הונא מברך מעיקרא אמרור ב"פ האדמה ואכיל ולבסוף מברך עליה על אכילת מרור ואכיל מתקוף

זאת אומרת מצות צריכות כוונה. משום הכי בעי תרי טבולי שמא לא נתכוון לשם מרור הואיל וצריך בורא פרי האדמה כשאר ירקות דעלמא: דילמא הא קמשמע לן דבעינן שני טבולי. משום תינוקות שישאלו ועדיין היכירא טובא: אכלן לחצאין. חזי זית צפעס ראשונה ותזי זית צפעס שניה וצמרור קא איירי: תנאי היא. דהאי תנא לית ליה צריכות כוונה ורבי יוסי אית ליה צריכות כוונה: ש"מ. מדקאמר רב הונא דמבשילין אורז בפסח ולא חייש לחיימון לית דחש לה לרבי יוחנן: אפילו דג וביצה שעלו. שהיו רגילין להטיח את הדג צביצים: ואחד זכר. לחגיגת ארבעה עשר: גרמא ובישולא. חמיכת בשר ומן המרק: פשיטא היכא דאיכא שאר ירקי מצד. מעיקרא איירי בורא פרי האדמה דאסור ליהנות מן העולם בלא צרכה וכיון דיש לו שאר ירקות הכי שפיר טפי שיצרך צפה"א על הירקות תחלה דהיינו צרכה הראויה להם ויפטור את המרור הבא אחריו מצרכת צפה"א ואח"כ יצרך על החזרת על אכילת מרור: ולבסוף רשב"ם

זאת אומרת מצות צריכות כוונה. משום הכי בעי תרי טבולי שמא לא נתכוון בראשון לשם מרור הואיל וצריך עליו צפה"א כשאר ירקות דעלמא שהרי אין עדיין אכילת מצות מרור לצרך עליו על אכילת מרור עד לאחר המנזה: דילמא הא קמ"ל דבעינן שני טבולי. משום תינוקות שישאלו ועבדי היכירא טובא ומיחו ממרור קמא יאל ידי חובתו. ומתיר ר"ל א"כ דמשום היכירא דתינוקות לחוד נקט תרי טבולי ולאו לאשמועינן מצות צריכות כוונה לאשמועינן שאר ירקות צעדין ראשון ומרור צעדין שני דליכא נמי היכר לתינוקות. אכל במרור לחודיה לא צעדין תרי טבולי דכולי האי לא עבדינן משום היכירא דתינוקות להקדים אכילת מרור קודם זמנו: ועוד תניא. צהדיא דמנזת אין צריכות כוונה ומיבנתא דריש לקיש: אכלן דמאי יאל. דאי בעי מפקיר לנכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה: אכלן לחצאין. חזי זית צפעס ראשון ותזי זית צפעס שני וצמרור מיירי: תנאי היא. דהאי תנא לית ליה מצות צריכות כוונה ורבי יוסי אית ליה מצות צריכות כוונה. טבול קמא היכא דליכא שאר ירקות: מצוה להביא לפניו חזרת ומנז' מבושיל זכר לחגיגה ולא נהירא דקיימא לן כבן תימא (לעיל דף ע"ב). דאין חגיגה נאכלת אלא ללי דמתניתין^א אחיה כותיה לכן נראה דתרווייהו מבושלין וכן משמע לשון תבשילין: **אחד זכר אפסח ואחד לחגיגה**. כשחל י"ד להיות בשבת אין צריך רק ביטול אחד^ב דחגיגת י"ד אינה דוחה את השבת^ג ומינה אומר ר"י דמ"מ אין לחלק דדמי לחובה אם היינו מניחים מלעשות שני תבשילין^ד וגם יש לחוש שמא לא יעשו בשאר פסחים ואין שום חשש אם אנו עושין אע"ג דלא צריך דליכא למיחש שמא יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד עשינו זכר לחגיגה בשבת והשתא נמי נקריצה בשבת דהקריבה מסורה לזריזין וכשיבנה משה ויהרין יהא עמנו וליכא למיטעי אף הלא להניח מלעשות שני תבשילין אין מזהירין אותו: **אמר רב הונא מברך בו**. רב הונא סבר כריש לקיש דבעי כוונה ואפי' אית ליה שאר ירקות עבדי במרור שני טבולי מתקוף

א) [נכרות יג. עירובין
נ"ה:] ב) [עירובין שם ר"ה
מ"א:] ג) נכרות לו. לעיל
ל"ה, ד) [י"ל אחד ד"ה
ש"י, ט) [למן קתו. ע"י
מוספות שם ד"ה סולן].

הגהות הב"ח

גמ' שמע מינה מדרב
הונא דלית דחייש:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אחד זכר
לפסח וכו' דתנינן י"ד
אינה דוחה את השבת.
ע"ל נט ע"ב תוס' ד"ה
צ"ד שחל וצדק ע ע"ב
מוספות ד"ה מ"ט:

מוסף רש"י

מצות צריכות כוונה.
שהיא מתכוין לשם מצות
נכרות ג' שהעושה מנזה
צריך שיכוין למנזה (עירובין
צ"ה) לנאת ידי חובתו (ט"ט).

מוסף תוספות

א. אלא להשמיענו היכא
שעשה טיבול הראשון
בחזרת לא יצא חזרת מרור
דמצות צריכות כוונה.
תוס' הרא"ש. ג. [אלא]
אפי' היכא דלית ליה אלא
חזרת שיצא ידי חובתו
בטיבול ראשון, וגם נמי
איכא היכירא לתינוקות,
אפי' לא רצה לשנות
הסדר וצריך לעשות שני
טיבולין. שם. [ועיין ח"י
ה"ק]. ג. דלא כתיב בה
במועדו, ואם יביאנה
בער"ש תפסל בלינה
למוצאי שבת. תוס'
הרא"ש. ד. [ו]יהא נראה
דבשאר פעמים שאין ח"ד
חל בשבת דהתבשיל השני
שאנו עושין בשאר פעמים
הוא חגיגה ממש וזה אינו
טוב דאי"כ הוי כמו קודשים
בחזן. תוס' ר"פ.

